

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

**Hieronymi Cardani, praestantissimi mathematici,
philosophi, ac medici Artis magnae, sive de regvlis
algebraicis, lib. unus**

Cardano, Geronimo

Norimbergae [Nürnberg], 1545

XXXI. De regula magna

duabus alijs, aut tribus, sed cum duplici ingressu, uel triplici, potes etiam deducere ad numeros omnia, ut in primo exemplo, & operationes in eo casu sunt longe faciliores, uelut si dicam $\bar{q}d' \bar{q}dratum \& 6 \bar{q}drata \& 200$, æquantur 10 cubis & 12 rebus, erit primū inuentum 9, & productū m: 152, differentia quia 10 cubi & 12 res superant $\bar{q}d' \bar{q}dratū \& 6 \bar{q}d. \& 200$, & secundum inuentum erit 10, & productum secundum erit 680 p: quo $\bar{q}d' \bar{q}dratum \& 6 \bar{q}drata \& 200$, superant 10 cubos & 12 res, & tunc differentia prima, æqualis est producto primo, & differentia secunda, producto secundo, & maior differentia est aggregatum ex utroq; & tunc sufficiet pro prima operatione, diuidere ut prius, differentiam primā per differentiam maiorē, & quod exit, & est $\frac{19}{304}$, addemus primo inuento, & fiet æstimatione imperfecta $9 \frac{19}{304}$, deinde si uis proximius accedere, produces hanc æstimationem ad suas denominationes utrinq; & collige differentiam quæ uocetur A. quam multiplica per differentiam æstimationis imperfectæ & secundi inuenti, & productum diuide denuo per maiorem differentiam, & quod exit, adde aut minue, secundum quod oportet, & habebis intentum, & hoc modo liceret etiam operari in secundo & tertio exemplo, sed nos uoluimus declarare utrumq; modum, ad maiorem in occasionibus facilitatem, idem dic de radicibus extrahendis.

$$\begin{array}{r}
 9 \qquad 10 \\
 152 \text{ m: } \quad p: 680 \\
 \hline
 \begin{array}{r}
 152 \\
 832 \\
 \hline
 \end{array}
 \end{array}$$

De regula Magna. Caput XXXI.

HAec regula est pro magnis quæstionibus soluendis, & ex ea inuentæ sunt regulæ auri & argenti consolandi, Acuit ingenium, & fit per demonstrationes, exigicq; hominem expertum, doceturq; per quæstiones, quoniam est multiformis, Et fundamentum regulæ est commutatio.

QVÆSTIO I.

Fac de 8 duas partes, ex quarum cubis inuicem ductis, fiat 16. Dices igitur, ex una in aliam fiet $\bar{r}z$ cubica 16, diuide 8 in duas partes, ex quarum ductu inuicem fiat $\bar{r}z$ cubica 16, & erunt 4 p: $\bar{r}z$ v: 16 m: $\bar{r}z$ cubica 16, & 4 m: $\bar{r}z$ v: 16 m: $\bar{r}z$ cubica 16.

QVÆSTIO II.

Fac de 8 tres partes proportionales, quarum quadratum primæ sit æquale reliquis, igitur fient primæ duæ partes, quarum unius quadratum, sit æquale alteri, deinde maiorem diuidemus in duas partes

HIERONYMI CARDANI

existentes in continua proportione cum minore, & erunt.

QVÆSTIO III.

Fac ex 8 tres partes
proportionales, quarum
quadratum maioris, sit
proportionale inter cubū

$$\begin{array}{l} p^2 \text{ R} 8 \frac{1}{4} m : \frac{1}{2} \\ 2^2 \text{ R} v : \text{R} 63 \frac{1}{4} m : 10 \frac{3}{8} p : \frac{1}{4} m : \text{R} 2 \frac{1}{16} \\ 3^2 \text{ R} 8 \frac{3}{4} m : \text{R} 18 \frac{2}{16} m : \text{R} v : 63 \frac{1}{4} m : 10 \frac{3}{8} \end{array}$$

utriusq; partis, dices igitur, cubus minoris est R cubica cubi maioris, & hoc, quia proportio cubi maioris, ad suum quadratum, est ipsa maior, & hæc eadem est quadrati maioris, ad cubum minoris, igitur cubus minoris, est R quadrati maioris, & æqualis ipsi maiori, quare 8 constat ex minore & suo cubo, igitur 1 cub. p: 1 re, æqualis est 8, & estimatio rei est minor pars.

QVÆSTIO IIIII.

Fac ex 8 duas partes, ita quòd septuplum maioris, sit proportionale inter quadratum maioris, & cubum minoris, sit A maior, & C quadratum eius, & B minor, & D cubus eius, sit etiam E septuplum A, cum igitur ex A in A fiat C, & ex A in 7 E, erit A ad 7, ut C ad E, quare ex 11^a §ⁱ, ut E ad D, igitur ex A in D, sit septuplum E, at E est septuplum A, igitur ex A in D, sit 49 A, igitur D est 49, quadratum 7, quare cubus B minoris est 49, & B est R cubica 49, & A residuum.

QVÆSTIO V.

Fac ex 8 duas partes, ita quòd septuplum maioris, sit proportionale, inter cubum maioris & quadratum minoris, sit A maior, & C cubus A, & B minor, & D quadratum B, & E productum ex 7 in A, quia igitur ex A in quadratum A, sit C, & in 7, sit E, erit quadrati A ad 7, ut C ad E, quare ut E ad D, proportio autem quadrati A, ad quadratum B, componitur ex proportione quadrati A ad 7, & 7 ad quadratum B, quare ex proportione E ad D, & 7 ad quadratum B, sed D est quadratum B, igitur proportio quadrati A ad quadratum B, componitur ex proportione septupli A, & est E ad D, & 7 ad ipsum D, proportio igitur quadrati A ad D, componitur ex proportione E ad D, & 7 ad D, igitur ex regula sex quantitatum, seu ex proportionū compositione, ex 7 in E, sit quadratum A in D, sed E est septuplum A, igitur ex 49 in A, sit quadratum A in D, igitur ex A in D, seu in quadratum B, sit 49, quare ex capitulo cubi & numeri æqualium quadratis, B est R 7 $\frac{1}{4}$ p: $\frac{1}{2}$, & A 7 $\frac{1}{2}$ m: R 7 $\frac{1}{4}$.

QVÆSTIO VI.

Fac ex 8 duas partes, quarū productū totius in minore, sit proportionale inter producta maioris in totum; & maioris in minorem, quia igitur

igitur minor ducitur in maiorem, & totum erit illorum productorum proportio, ut totius ad maiorem, item quia totum ducitur in maiorem & minorem, erit productorum, ut maioris ad minorem, sed producta sunt proportionalia, igitur ex 11^a 5ⁱ elementorum, totius ad maiorem partem, ut maioris ad minorem, igitur 8 diuisum erit secundum proportionem habentem medium & duo extrema, quare partes sunt manifestæ, & 80 m: 4 & 12 m: 80.

QVÆSTIO VII.

Fac de 8 duas partes, ita quod productum maioris in minorem, sit proportionale inter quadratum minoris & decuplum eiusdem minoris, dices igitur, quia minor est illa, quæ multiplicatur in se, in maiorem, & in 10, quod maior est proportionalis inter minorem & 10, igitur quadratum maioris, æquatur decuplo minoris, & res nota est, nã maior erit & 105 m: 5, & minor 13 m: & 105.

QVÆSTIO VIII.

Fac de 8 duas partes, quarum quadratum maioris sit proportionale inter quadratum minoris, & productum ex toto in maiorem, pone maiorem A, & B minorem, quia igitur quod fit ex 8 in A, proportionale est inter 64 & quadratum A, ex demonstratis in secundo super Euclidem, erit 64 quartâ quantitas proportionalis, cum illis tribus productis, quare 64 ad quadratum A, ut quadrati A ad quadratû B duplicata, igitur 8 ad A, ut A ad B duplicata, ex 17^a 6ⁱ elementorum, nam utraq; est media proportionum suorum quadratorum, quare cubus A æqualis est producto ex 8 in quadratum B, hoc enim in septimo libro demonstratum est, quare ponemus A quadratum, erit cubus eius, cubus quadrati & A, quæ sit C, igitur quadratum B, est æquale $\frac{1}{8}$ quadrati cubi C, igitur B est, & $\frac{1}{8}$ quadrati cubi C, quare cum & cubi quadrati sit cubus, erit B æqualis cubi C parti & $\frac{1}{8}$, & cum A sit quadratum C, erit 1 quadratum p: cub. & $\frac{1}{8}$, æquale 8, & ideo multiplicando omnia per & 8, erit cubus p: qd' & 8, æqualis & 512, solue igitur per capitulum 15^m, ut in numeris rationalibus operando per regulas tertij libri.

QVÆSTIO IX.

Fac ex 8 tres partes proportionales, quarum aggregatum primæ & secundæ, & aggregatum secundæ & tertie, & ipsum 8, sint proportionalia, dico, inuenies primo proportionem illarum quantitatû proportionalium, quarum aggregatum secundæ & tertie, est proportionale inter aggregatum primæ & secundæ, & aggregatum omnium, sint igitur tales quantitates A B C, & quia proportio A B C, ad B C, est ut

O 3

B C,

B C, ad A B, ex supposito quæstionis, & B C ad A B, ut C ad A B, ex 12^a quinti elementorum, erit A B C, ad B C, ut B ad C | A B C D
 ex 11^a eiusdem, sed ex proportione in B fit C, igitur ex proportione in B C, fit, A B C, fit igitur, ut ex proportione in C fiat D, cum igitur ex proportione in B fiat C, & ex eadem in C fiat D, igitur ex proportione in B C fit C D, & ex eadem in B C fiebat etiam A B C, igitur A B C, æquatur C D, abiecto autem C relinquetur A B, æqualis D, est autem D quarta quantitas proportionalis, igitur oportebit inuenire quatuor quantitates, continue proportionales, quarum quarta sit æqualis duabus primis, posita igitur p^a 1, 2^a 1 re, 3^a 1 quadratū, 4^a 1 cub. erit cubus æqualis 1 rei p: 1, & nota est ex capitulo, quantitas rei, quæ est proportio, diuides igitur 8 in quatuor quantitates sub ea proportione continuatas, ut in sexto libro docetur, soluimus & aliter hanc quæstionem in quarto libro.

QVÆSTIO X.

Fac ex 8 duas partes, quarum septuplum maioris, proportionale sit inter cubum minoris, & productum maioris in minorem. Sit A minor, eius cubus C B autem maior, & productum B in A sit E, & septuplum B sit D, quia igitur ex B in A, fit E, & ex B in 7 fit D, erit A ad 7, ut E ad D, quare A ad 7, ut D ad C, igitur ex A in C, fit septuplum D, sed D est septuplum B, igitur 49 B, æqualia sunt quadrato quadrati A, igitur B est æquale $\frac{1}{49}$ qd' qdrati A, quia igitur A cum B est 8, & B est $\frac{1}{49}$ qd' qdrati A, igitur A cum $\frac{1}{49}$ qd' qdrati sui, æquatur 8, quare res & $\frac{1}{49}$ qd' qdrati æquatur 8, igitur qd' qdratum p: 49 rebus, æquatur 392, & quamuis huius non sit capitulum generale, pulchrum tamen fuerit hucusq; perduxisse quæstionem.

2 Deprehenditur & quandoq; impossibilitas eodem modo propositarum quæstionum, ut facile est uidere.

De regula æqualis positionis.

Cap. XXXII.

Hæc regula, est utilior positione simplici, in omnibus quæstionibus, ubi partes æqualiter multiplicantur, secus ubi inæqualiter, nam in his simplex facilior est, ut si dicam, diuide 8 in duas partes, quarum una ducta in quadratum alterius, uel in cubum, fiat 20, per simplicem positionem peruenies ad 8 quadrata m: 1 cubo, æqualia 20, uel ad 8 cub. m: 1 qd' qdrato, æqualia 20 in secunda quæstione, sed ponendo 4 p: 1 positione, & 4 m: 1 positio